

Παρατηρήσεις SETE επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων με τίτλο «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις»

Αθήνα, 3 Δεκεμβρίου 2020

Το νομοσχέδιο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων για τη μεταρρύθμιση του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, κινείται σε θετική κατεύθυνση. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο γεγονός ότι, για πρώτη φορά, η Επαγγελματική Εκπαίδευση, η Επαγγελματική Κατάρτιση και η Διά Βίου Μάθηση, αντιμετωπίζονται ως ένα ενιαίο σύστημα, με ενιαίες οργανωτικές αρχές και θεσμικά όργανα συντονισμού. Εξαιρετικά σημαντική είναι η εφαρμογή της αρχής της διαπερατότητας σε όλα τα επίπεδα, δηλαδή της πρόσβασης σε επόμενο ανώτερο επίπεδο σπουδών, όπως και η πρόβλεψη για την πρόσβαση των αποφοίτων ΙΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και η ενίσχυση των συστημάτων μαθητείας. Θετικά κρίνεται και η συμμετοχή των Κοινωνικών Εταίρων στη διακυβέρνηση του συστήματος και στα κλαδικά συμβούλια.

Είναι απαραίτητο, ωστόσο, να αποσαφηνιστούν ορισμένα ζητήματα, νομικής, τεχνικής και λειτουργικής φύσεως, καθώς το συγκεκριμένο ΣΝ εφάπτεται σε πολλά σημεία με τη γενικότερη αρχιτεκτονική του συστήματος διά βίου μάθησης και ιδιαίτερα τον ν. 3879/2010 («Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις») με πολλαπλές επικαλύψεις που χρήζουν διευκρίνησης.

Κεφάλαιο 1: Γενικές Διατάξεις

Άρθρο 1

Πολύ σημαντικό ότι υπογραμμίζεται η ανάγκη για ύπαρξη σαφών εναλλακτικών διαδρομών και για τους αποφοίτους του ΕΣΕΕΚ. Η εφαρμογή της αρχής της διαπερατότητας και η ύπαρξη εναλλακτικών διαδρομών αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση τόσο για την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος δια βίου μάθησης όσο και για την αναβάθμιση της τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Άρθρο 2

Δεν υπάρχει ορισμός του Επαγγελματικού Περιγράμματος, και γενικότερα στο ΣΝ απουσιάζει η διασύνδεση με την εθνική πολιτική επαγγελματικών περιγραμμάτων.

Στον ορισμό 7 (Μαθητεία) στο σημείο «συνδυάζουν μάθηση σε ιδρύματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης με ουσιαστική μάθηση βασισμένη στην εργασία σε χώρους εργασίας», προτείνεται να απαλειφθεί η λέξη «ουσιαστική» γιατί είναι αόριστη και γενική, εκτός αν ορισθούν ρητά τα συγκεκριμένα κριτήρια και οι προϋποθέσεις της «ουσιαστικής» μαθητείας.

Κεφάλαιο 2: Δομές διακυβέρνησης της επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης

Άρθρο 4

Η ανάθεση του σχεδιασμού και του συντονισμού των πολιτικών για την Επαγγελματική Εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση σε μια Γενική Γραμματεία κρίνεται ως θετική, υπό την προϋπόθεση ότι υποστηρίζεται από κατάλληλες και επαρκείς υπηρεσιακές δομές. Το πεδίο, ωστόσο, είναι αφενός ιδιαίτερα εκτεταμένο και αφετέρου ιδιαίτερα κρίσιμο, ώστε θα μπορούσε να αποτελέσει και αποκλειστικό πεδίο αρμοδιότητας σε επίπεδο υφυπουργού. Η ανάγκη ενός συντονιστικού οργάνου το

οποίο θα μπορέσει να διαχωρίσει με σαφήνεια το πλαίσιο δραστηριοποίησης των επιμέρους δομών και φορέων είναι διαχρονική.

Άρθρο 5

Ως θετική χαρακτηρίζεται η εξέλιξη της χάραξης εθνικής στρατηγικής για την επαγγελματική εκπαίδευση με τη συμμετοχή εκπροσώπων από κάθε επαγγελματική ομάδα. Το προτεινόμενο Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης έχει θετικά στοιχεία με την εκπροσώπηση εργοδοτών και εργαζομένων.

Τα Κλαδικά Συμβούλια Δεξιοτήτων είναι μια θετική πρόβλεψη. Η οργάνωση και η δραστηριοποίησή τους θα μπορούσε να αναληφθεί, κατά τα επιτυχημένα πρότυπα άλλων ευρωπαϊκών χωρών, από τα Ινστιτούτα των θεσμικών κοινωνικών εταίρων, τα οποία έχουν ήδη αποκτήσει μια συσσωρευμένη εμπειρία στο πεδίο αυτό.

Άρθρο 6

Τα ΣΣΠΑΕ θα μπορούσαν - υπό προϋποθέσεις - να αποτελέσουν παραγωγικά στοιχεία του Συστήματος. Στο παρελθόν έχουν υπάρξει αντίστοιχες ρυθμίσεις - για παράδειγμα, με τον ν. 3879/2010 προβλεπόταν η σύσταση ΠΕΕΚ (Περιφερειακές Επιτροπές Επαγγελματικής Κατάρτισης) - αλλά είτε δεν λειτούργησαν είτε δεν έχουν αποφέρει ουσιώδες αποτέλεσμα. Προκειμένου να λειτουργήσουν αποτελεσματικά αυτές είναι απαραίτητο:

- η δραστηριότητά τους να εντάσσεται σε ένα συνεπές, συστηματικό και συγκροτημένο εθνικό πρόγραμμα για την επαγγελματική κατάρτιση - που να προκύπτει από ένα αντίστοιχο πρόγραμμα οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης - με τα ΣΣΠΑΕ να έχουν την αρμοδιότητα εξειδίκευσης και προσαρμογής του προγράμματος αυτού σε περιφερειακό επίπεδο,
- να διαθέτουν την απαραίτητη επιστημονική, τεχνική και λειτουργική υποστήριξη σε επίπεδο υπηρεσιακών δομών και κυρίως συνεργασιών σε περιφερειακό επίπεδο, με την απαραίτητη κανονιστική πρόνοια για οργανωτικές δομές συνεργασίας του δημόσιου τομέα με τους κοινωνικούς εταίρους.

Άρθρο 7

Με δεδομένο ότι το συγκεκριμένο όργανο έχει επιστημονικό χαρακτήρα, μπορεί να προβλεφθεί και η συμμετοχή και εκπροσώπων από τα ερευνητικά Ινστιτούτα των κοινωνικών εταίρων.

Κεφάλαιο 3: Μεταγυμνασιακή Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Σχετικά με τις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ, είναι απαραίτητο να τονίσουμε με έμφαση ότι το αίτημα αναβάθμισης των ΕΠΑΣ Μαθητείας αποτελεί κοινή βάση των απόψεων του συνόλου των θεσμικών Κοινωνικών Εταίρων. Αποτελεί κοινό τόπο, άλλωστε, ότι λόγω του δυικού συστήματος εκπαίδευσης, οι ΕΠΑΣ Μαθητείας έχουν τις πλέον ουσιαστικές και αποτελεσματικές διασυνδέσεις με την αγορά εργασίας σε σχέση με όλες τις υπόλοιπες βαθμίδες επαγγελματικής εκπαίδευσης. Στο χαρακτηριστικό αυτό οφείλεται, άλλωστε, και τα υψηλά ποσοστά απορρόφησης των αποφοίτων από την αγορά εργασίας. Το γεγονός, επίσης, ότι ένα πολύ μεγάλο μέρος των σπουδαστών είναι ήδη απόφοιτοι Λυκείου - ένδειξη της αποτυχίας άλλων βαθμίδων επαγγελματικής εκπαίδευσης - κατατείνει ακριβώς στην αναγκαιότητα αναβάθμισης των ΕΠΑΣ Μαθητείας και του δυικού συστήματος. Σύμφωνα με πρόσφατες αξιολογήσεις διεθνών οργανισμών υψηλού κύρους, όπως είναι το CEDEFOP, η Μαθητεία του Ο.Α.Ε.Δ αποτελεί οδηγό για το σχεδιασμό και εφαρμογή προγραμμάτων Μαθητείας στην Ελλάδα και το μοντέλο μαθητείας που

εφαρμόζουν εδώ και σχεδόν 70 χρόνια, έχει αναδειχθεί στον πλέον αξιόπιστο σύστημα δουλκής επαγγελματικής εκπαίδευσης στη χώρα μας. Παράλληλα, είναι πλέον κοινό τόπος ότι, λόγω και της ψηφιακής «επανάστασης», οι τεχνίτες και οι τεχνικοί στην εποχή μας και ακόμη περισσότερο στα επόμενα χρόνια είναι απαραίτητο να διαθέτουν γερές γνώσεις γενικής παιδείας και υψηλού επιπέδου δεξιότητες, πέραν των καθαρά τεχνικών. Ο στόχος των νομοθετικών παρεμβάσεων, συνεπώς, θα έπρεπε να είναι η ουσιαστική αναβάθμιση των ΕΠΑΣ Μαθητείας του ΟΑΕΔ, ο σχεδιασμός καινοτόμων και σύγχρονων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα με τον οποίο οι Σχολές αυτές από τη φύση τους συνδέονται ουσιαστικά και διαχρονικά, η συνεχής επιμόρφωση και αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων του εκπαιδευτικού προσωπικού και η κατοχύρωση της θέσης τους στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Άρθρο 10

Στην παρ. 1 αναφέρεται ότι «Οι δημόσιες Ε.Σ.Κ. δύνανται να διαθέτουν οργανωμένα εργαστήρια για την παροχή εργαστηριακής κατάρτισης». Στις ειδικότητες τουρισμού και φιλοξενίας είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ο τύπος των εργαστηρίων που θα διαθέτουν (η λέξη "δύνανται" δίνει μια προαιρετική διάσταση στην ενέργεια αυτή). Για παράδειγμα οι ειδικότητες τουρισμού και φιλοξενίας όπου οι καταρτιζόμενοι οφείλουν να εκπαιδευτούν στην εστιατορική τέχνη, στην έκδοση αεροπορικών εισιτηρίων ή στην πραγματοποίηση ξενοδοχειακών κρατήσεων, η ύπαρξη σύγχρονων εργαστηριακών δομών και συστημάτων είναι απολύτως αναγκαία.

Άρθρο 11

Η ανάγκη εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών είναι υψίστης σημασίας. Το σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον και η online εκπαίδευση αποτελούν πλέον μέρος της εκπαιδευτικής καθημερινότητας και δεν μπορεί η επαγγελματική εκπαίδευση να μην προσαρμοστεί. Στο παρόν άρθρο, αναφέρεται ότι μπορεί η εκπαίδευση των ΕΠΑΣ να παρέχεται εκτός από δια ζώσης και με άλλες μεθόδους το οποίο επιβεβαιώνει την αναγκαιότητα σχετικής εκπαίδευσης των καθηγητών στις νέες τεχνολογίες και παιδαγωγικές μεθόδους. Ειδικά σε ότι αφορά στον τουρισμό, οι νέες τεχνολογίες έχουν αλλάξει το επαγγελματικό περιβάλλον με επαγγελματίες και καταναλωτές να λειτουργούν ήδη εντός αυτού. Επιπρόσθετα, δεδομένης της αντιστοίχισης των πτυχίων των ΙΕΚ σε όλη την Ευρώπη, οι απόφοιτοι των εγχώριων δομών θα πρέπει να λαμβάνουν σύγχρονη γνώση με σύγχρονη μεθοδολογία όπως στις λοιπές ευρωπαϊκές δομές

Κεφάλαιο 4: Πρότυπα Επαγγελματικά Λύκεια (Π.ΕΠΑ.Λ.)

Άρθρο 16

Εξαιρετικά σημαντική η πρωτοβουλία της ίδρυσης πρότυπων ΕΠΑΛ και ο προσανατολισμός τους στην έρευνα, που θα μπορούσε να συνεισφέρει στην αναβάθμιση της τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η διάσταση αυτή μπορεί να συντελέσει στην ενίσχυση του εκπαιδευτικού προσωπικού και στην ενθάρρυνση των καταρτιζόμενων να προχωρήσουν στην ανώτατη εκπαίδευση. Παράλληλα η προαγωγή της έρευνας σε σύγχρονα πεδία μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης στην ενίσχυση των εργαζομένων με άριστες δεξιότητες, γνώσεις και ικανότητες. Ιδιαίτερως σημαντικά στοιχεία η ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Επιμόρφωσης και η σύνδεση με ΑΕΙ και επιχειρήσεις Σημαντικό επίσης να συμπεριληφθούν οι ειδικότητες του τουρισμού στα Π.ΕΠΑ.Λ.

Είναι σημαντικό να ενισχυθεί και επιμορφωθεί το εκπαιδευτικό προσωπικό των Πρότυπων ΕΠΑΛ ώστε με τα κατάλληλα εφόδια και εργαλεία να επιτελεί το έργο του με σύγχρονες μεθόδους. Πολύ ορθή επίσης η προσέγγιση της επιμόρφωσης του προσωπικού και στα αντικείμενα διδασκαλίας τους καθώς

πρόκειται για θεματικά πεδία τα οποία εξελίσσονται συνεχώς σε διεθνές επίπεδο. Όμοια ουσιώδης και αναγκαία θεωρείται η συνδρομή των ΑΕΙ και των ερευνητικών φορέων στην προσπάθεια αυτή δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για μια συνεργατική κοινωνία με ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας.

Με αφορμή το γεγονός ότι το άρθρο 21 αναφέρεται στο εκπαιδευτικό προσωπικό, ένα εξαιρετικά κρίσιμο πεδίο που αφορά όλες τις βαθμίδες και τα επιμέρους στοιχεία του συστήματος αφορά στην **συνεχή εκπαίδευση και επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων, την αύξηση της αποτελεσματικότητας και τη διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.**

Κεφάλαιο 5: Μεταδευτεροβάθμια Επαγγελματική Κατάρτιση

Τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης θεσμοθετήθηκαν με τον ν. 2009/1992 ο οποίος επέτρεψε στους οργανισμούς αυτούς να έχουν μια συνεχή παρουσία για περίπου τριάντα χρόνια. Το παρόν κεφάλαιο ουσιαστικά αντικαθιστά τον ν. 2009/1992, εισάγοντας ρυθμίσεις που θεωρούνται απαραίτητες λόγω των κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων καθώς και λόγω των θεσμικών μεταβολών, όπως είναι π.χ. η κατάργηση ΟΕΕΚ. Οι βασικές ρυθμίσεις που εισάγονται κινούνται προς την θετική κατεύθυνση και συμβάλλουν στην ανάπτυξη των επιλογών σπουδών στο Επίπεδο 5.

Άρθρο 24

Εξίσου σημαντική με το άρθρο 16 παραπάνω, κρίνεται και η πρωτοβουλία της ίδρυσης πειραματικών και θεματικών Ι.Ε.Κ. Στον τομέα του Τουρισμού θα ήταν χρήσιμη, ταχέως εφαρμόσιμη και μπορεί να αποφέρει άμεσα οφέλη με την υιοθέτηση και εφαρμογή καλών διεθνών πρακτικών.

Άρθρο 25

Η δυνατότητα για παροχή εκπαίδευσης εξ αποστάσεως πρέπει - εκτός εξαιρετικών περιστάσεων όπως η τωρινή πανδημία - να αφορά περιορισμένο αριθμό ωρών (ενδεχομένως με μέγιστο ποσοστό), ακριβώς γιατί τα ΙΕΚ είναι οργανισμοί με ένταση εργαστηριακών μαθημάτων, ενώ η φοίτηση σε αυτά είναι συνήθως πλήρους ωραρίου. Σε αντίθετη περίπτωση ελλοχεύει ο κίνδυνος καταχρηστικής εφαρμογής αυτής της δυνατότητας για λόγους κόστους ή προσέλκυσης εκπαιδευομένων. Για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι απαραίτητο να τεθούν συγκεκριμένες και αυστηρές προδιαγραφές. Θα ήταν σκόπιμο, επίσης, να εξεταστεί η πιστοποίηση εκπαιδευτικής επάρκειας για την πρόσληψη εκπαιδευτών στα ΙΕΚ.

Άρθρο 36

Σε ότι αφορά στα προγράμματα μαθητείας του μεταλυκειακού έτους **απαιτείται ειδική ρύθμιση για τις ειδικότητες του τουρισμού**, ενδεχομένως και άλλων ειδικοτήτων τα επαγγέλματα των οποίων διακρίνονται από υψηλή εποχικότητα. Η εποχική φύση των τουριστικών επαγγελμάτων δεν συμβάλλουν στη δυνατότητα απασχόλησης της πλειοψηφίας των σπουδαστών των ειδικοτήτων τουρισμού στα προγράμματα μαθητείας **καθόλη** τη διάρκεια του έτους.

Άρθρο 37

Η πρωτοβουλία παροχής προπαρασκευαστικού προγράμματος πιστοποίησης στους αποφοίτους είναι εξαιρετικά ωφέλιμη για τους σπουδαστές ενισχύοντας ταυτόχρονα την ανταγωνιστική θέση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην εγχώρια αγορά. Σε συνέχεια αυτής της πρωτοβουλίας προτείνεται και η διερεύνηση της δυνατότητας συγγραφής και έκδοσης σχετικού προπαρασκευαστικού υλικού για τους αποφοίτους

Άρθρο 42

Προτείνεται να οριοθετηθούν τα διαστήματα που θα διενεργούνται οι εξετάσεις πιστοποίησης ώστε να μπορούν να προγραμματίζουν τη συμμετοχή τους οι ενδιαφερόμενοι. Επίσης στη λογική της online εκπαίδευσης καλό είναι να διερευνηθεί - όπου είναι δυνατόν - η δυνατότητα συμμετοχής στις εξετάσεις εξ αποστάσεως. Ειδικά για τις ειδικότητες τουρισμού, οι εξετάσεις εξ αποστάσεως θα διευκολύνουν τους απόφοιτους ενώ ιδανικό θα ήταν να διεξάγονται σε περίοδο εκτός της τουριστικής σεζόν.

Άρθρο 43

Πρόκειται για μια από τις πλέον σημαντικές ρυθμίσεις, αφού η αρχή της διαπερατότητας, δηλαδή η δυνατότητα πρόσβασης σε ανώτερο επίπεδο σπουδών συνιστά τη βασικότερη προϋπόθεση για την πραγμάτωση του συνεχούς της διά βίου μάθησης και την επίτευξη των στόχων των σχετικών εκπαιδευτικών πολιτικών. Η συγκεκριμένη ρύθμιση αναμένεται ότι θα αυξήσει το κύρος και την ελκυστικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Στα πλαίσια της αυτονομίας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, θεωρούνται προς τη σωστή κατεύθυνση και οι προβλέψεις του άρθρου αναφορικά με τις διαδικασίες πρόσβασης. Για την καλύτερη προετοιμασία των υποψηφίων θα μπορούσε να προβλεφθεί η δημιουργία ενός αντίστοιχου με το άρθρο 37 προπαρασκευαστικού προγράμματος το οποίο θα ενισχύει και ενθαρρύνει τους ενδιαφερόμενους να συνεχίσουν τη φοίτησή τους. Ακόμη καλό είναι να υπάρξει ποσοτικός προσδιορισμός των υποψηφίων που μπορούν να εισαχθούν στις διάφορες ειδικότητες αλλά και σαφής αντιστοίχιση των συναφών τμημάτων. Τέλος θα ήταν ενδεχομένως χρήσιμο να οριστεί ο αριθμός των προσπαθειών που ένας εκπαιδευόμενος μπορεί να έχει για την είσοδό του σε ΑΕΙ.